

درس ۱۵ (حمله چنگیز و تیمور به ایران)

۱- مغولان چه کسانی بودند و چگونه زندگی می کردند ؟

مغولان از اقوام بیابانگردی بودند که در سرزمین مغولستان می زیستند. آب و هوای سرد و خشک منطقه، موجب شده بود که آنها شیوه زندگی کوچ نشینی و دامداری را برگزینند. قبایل مغول تا پیش از چنگیزخان پراکنده بودند و حکومتی نداشتند. این قبایل به سبب افزایش جمعیت و کمبود مراتع ناگزیر بودند برای تأمین زندگی، به غارت یکدیگر و همسایگان روی آورند.

۲- چنگیز خان مغول چه کسی بود ؟ چنگیز رئیس یکی از قبایل مغول بود که قبایل مغول را به فرمان خود درآورد و حکومتی نیرومند تشکیل داد و برای اداره آن، مجموعه قوانینی را با عنوان یاسای چنگیزی تدوین کرد و به اجرا گذاشت.

۳- یکی از اصول مهم « یاسا » چه بود ؟ از یکی از اصول مهم « یاسا » آن بود کسانی که خود را تسلیم سپاه مغول می کردند، قتل و غارت در امان بودند، اما آنان که مقاومت می کردند، باید قتل عام و غارت می شدند.

۴- چنگیز خان مغول چه خصوصیتی داشت ؟ چنگیز در فنون رزمی مهارت کامل داشت و در حيله های جنگی استاد بود. وی، مردی بی رحم بود و سربازان، سرداران و حتی فرزندانش باید بدون چون و چرا فرمانش را اطاعت می کردند.

۵- بهانه چنگیز خان مغول برای حمله به ایران چه بود ؟

در زمان سلطان محمد خوارزمشاه وقتی اعضای یک کاروان تجاری مغول به یکی از شهرهای ایران آمده بودند، به دستور حاکم آن شهر به جرم جاسوسی دستگیر و کشته شدند. چنگیزخان این موضوع را بهانه قرار داد و با لشکری عظیم به ایران هجوم آورد.

۶- کدام ولایات ایران مورد هجوم لشکریان چنگیزخان مغول قرار گرفتند؟

ماوراءالنهر، بخارا، گرگانج، سمرقند، مرو، توس، نیشابور، بلخ، هرات

۷- چرا سلطان جلال الدین، پسر و جانشین سلطان محمد خوارزمشاه با وجود شهامت و شجاعت نتوانست مغول ها را شکست

دهد ؟ ۱- به دلیل اختلافات و درگیری های داخلی ۲- برخی از سرداران و حاکمان محلی و نیز خلیفه عباسی نه تنها جلال الدین را یاری نکردند، بلکه با وی وارد جنگ شدند.

۸- چند نمونه از جنایات مغول ها در ایران را نام ببرید . بر اثر این هجوم، بسیاری از ایرانیان جان باختند و تعداد زیادی به

اسارت درآمدند یا آواره شدند. ترس و وحشت سراسر ایران را فراگرفت. شهرها و آبادی های زیادی ویران شد و آسیب فراوانی به مزارع کشاورزی و قنات ها وارد آوردند. مساجد، مدارس و کتابخانه ها را خراب کردند و سوزاندند.

۹- هلاکوخان چگونه حکومت ایلخانان مغول را تأسیس کرد؟ هلاکوخان (نوه چنگیز) نخست اسماعیلیان ایران را از بین برد و قلعه های آنان را ویران کرد؛ سپس با تسخیر بغداد و کشتن خلیفه، خلافت عباسی را از بین برد و پس از آن حکومت ایلخانان را تأسیس کرد.

۱۰- قیام سربداران چگونه شکل گرفت؟ همزمان با فروپاشی حکومت ایلخانان، بی عدالتی و ستمگری حاکمان محلی، خشم و نارضایتی مردم را برانگیخت و موجب بروز قیام سربداران شد که از روستای باشتین در سبزوار آغاز شد. مردم سبزوار در آن زمان بر اثر تعلیمات شیخ خلیفه و شیخ حسن جویری، آمادهٔ مقابله با ظلم و ظالمان شده بودند.

۱۱- چرا قیام سربداران به این نام معروف شد؟ زیرا آن ها شعار می دادند سر به دار می دهیم، تن به ذلت نمی دهیم

۱۲- رابطه تیمور با هنر چگونه بود؟ او به هنر، علاقه نشان می داد و هر شهر و ولایتی را که فتح می کرد، هنرمندان و صنعتگرانش را به پایتخت خود سمرقند (امروزی) می فرستاد.

۱۳- الف) آیا انسان ها در هنگام جنگ نیز باید حقوق دیگران را رعایت کنند؟ چگونه؟ بله - نباید به مردم بی دفاع حمله کنند

ب) آیا آنها اجازه دارند به غیرنظامیان و آثار فرهنگی و بناهای تاریخی یک کشور صدمه بزنند؟ خیر - زیرا آثار تاریخی متعلق به همه مردم دنیا هستند

نکته: مغولان نخست به چین حمله و شهر ثروتمند پکن را تسخیر و غارت کردند. سپس با فتح سرزمین هایی در غرب مغولستان، به مرزهای ایران نزدیک شدند.

نکته: مغولان در زمان خوارزمشاهیان به ایران هجوم آوردند.

نکته: هلاکوخان به همراه فرزندان و نوادگانش، حدود هشتاد سال بر ایران فرمان راندند.

نکته: حکومت سربداران پس از یورش تیمور به ایران از بین رفت.

نکته: حکومت تیموریان سرانجام با ظهور حکومت صفویان در ایران از میان رفت.